

1. GENEZA TRENÓW JANA KOCHANOWSKIEGO

TREN - Utwór poetycki o tonie elegijnym i żałobnym charakterze, poświęcony wspomnieniu osoby zmarłej, rozpamiętywaniu jej zalet i uczynków. Gatunek ten powstał już w antyku. Łączono go wtedy z dostojnymi osobami. Do literatury polskiej wprowadził go Kochanowski, tworząc swój cykl trenów poświęconych zmarłej córce – Urszuli

2. ANALIZA „TRENU IX” (poniżej analiza kolejnych wersów tekstu, czytaj fragment, a potem pytanie i analizę – zapisaną kursywą, którą przepiszesz do zeszytu)

Tren IX

„Kupić by cię, mądrości, za drogie pieniądze,
Która (jesli prawdziwie mienią) wszystkie żądze,”

Do kogo zwraca się podmiot liryczny?

Oczywiście, do „mądrości” - jednej z cnót, w które wierzył renesansowy poeta.

„Wszystki ludzkie frasunki umiesz wykorzenić,
A człowieka tylko nie w anioła odmienić,
Który nie wie, co boleść, frasunku nie czuje,
Złym przygodam nie podległ, strachom nie hołduje.”

Jakie zadania przypisane zostały „mądrości”?

Jaki jest człowiek mądry, „twardo stąpający po ziemi”?

Odp. Człowiek mądry w założeniu nie powinien się zamartwiać.

Jeśli coś wykraczało poza jego możliwości, czegoś nie mógł zmienić – to nie powinien się tym przejmować, ale pogodzić ze swoim losem.

„Ty wszystkie rzeczy ludzkie masz za fraszkę sobie,
Jednaką myśl tak w szczęściu, jako i w żałobie
Zawždy niesiesz; ty śmierci namniej się nie boisz,
Bezpieczną, nieodmienną, niepożytą stoisz.
Ty bogactwa nie złotem, nie skarby wielkimi,
Ale dosytem mierzysz i przyrodzonemi
Potrzebami; ty okiem swym nieuchronionym
Nędznika upatrujesz pod dachem złocnym,
A uboższym nie zajrzesz szczęśliwego mienia,
Kto by jedno chciał słuchać twego upomnienia.”

Dalej mamy kontynuację analizy cech „mądrości” i ludzi, którzy ją wyznają.

W ostatniej części podmiot liryczny mówi o sobie:

„Nieszczęśliwy ja człowiek, którym lata swoje
Na tym strawił, żebych był ujrzeć progi twoje.”

Na czym stracił lata swojego życia?

Na wyznawaniu filozofii stoickiej, wierze w mądrość i jej potęgę.

„Terazem nagle z stopniów ostatnich zrzucony
I między insze, jeden z wielu, policzony.”

Czym są metaforyczne stopnie (schody)?

Drogą do uzyskania sukcesu, drogą rozwoju intelektualnego człowieka. Podmiot liryczny wierzył, że mądrość pomoże mu w osiągnięciu szczęścia. Dzięki niej miał lepiej rozumieć świat. Miał się nie przejmować problemami. Niestety śmierć dziecka spowodowała, że te wszystkie nauki straciły dla niego sens. Nie potrafił już być opanowany – spadł ze schodów, stał się taki jak inni, którzy nigdy nie tracili czasu na naukę.

PODSUMOWANIE:

Człowiek w obliczu wielkiego nieszczęścia, tragedii jaką w tym wypadku była śmierć dziecka – nie różni się od innych, cierpi jak wszyscy. Podmiot liryczny ma żal do mądrości, że go tak okrutnie zawiodła. „Tren IX” jest obrazem kryzysu ojca i filozofa.

3. ANALIZA „TRENU X” (poniżej analiza kolejnych wersów tekstu, czytaj fragment, a potem pytanie i analizę – zapisaną kursywą, którą przepiszesz do zeszytu)

Tren X

„Orszulo moja wdzięczna, gdzieś mi się podziała?
W którą stronę, w którąś się krainę udała?”

Do kogo zwraca się podmiot liryczny?

Do swojej córki – Urszuli.

O co ją pyta?

Gdzie się podziewa, dokąd poszła po śmierci.

Podmiot liryczny wymienia różne miejsca związane z wiarą katolicką:

„Czyś ty nad wszystkie nieba wysoko wniesiona
I tam w liczbę aniołków małych policzona?
Czyliś do raju wzięta? Czyliś na szczęśliwe”

Nawiązuje także do mitologii:

„(...)Czyliś na szczęśliwe
Wyspy zaprowadzona? Czy cię przez teskliwe
Charon jeziora wiezie i napawa zdrojem
Niepomnym, że ty nie wiesz nic o płaczu moim?
Czy człowieka zrzuciwszy i myśli dziewicze,
Wzięłaś na się postawę i piórka słowicze?”

Wspomina czyściec, jako kolejne miejsce, w którym mogłaby się znaleźć:

„Czyli sie w czyścju czyścisz, jesli z strony ciała
Jakakolwiek zmazeczka na tobie została?”

Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwej była,
Niżej się na mą ciężką żałość urodziła?”

*Kolejne słowa są dowodem kryzysu człowieka wierzącego:
„Gdziekolwiek jest, jeśliś jest, lituj mej żałości,”*

*Podmiot liryczny podaj w wątpliwość to, czy życie pozagrobowe w ogóle istnieje...
Takie zwątpienie jest niezgodne z jego wcześniejszymi poglądami (np. z pieśni „Czego chcesz od nas, Panie”)*

Podmiot liryczny domaga się spotkania z duchem dziecka jako dowód na istnienie życia pozagrobowego:

„A nie możesz li w onej dawnej swej całości,
Pociesz mię, jako możesz, a staw się przede mną
Lubo snem, lubo cieniem, lub marą nikczemną”

Podsumowanie:

Tren X jest także kontynuacją buntu przeciwko pewnym ideom, zapoczątkowanego najwyraźniej w trenie IX, rozszerzoną na płaszczyznę religijną.

4. ANALIZA „TRENU XIX”

TREN XIX

Wysłuchaj treści ostatniego trenu i przemyśl jego przesłanie:

<https://www.youtube.com/watch?v=9O5TFaKok5o>

Podsumowanie:

W „Trenie XIX” następuje uspokojenie emocji podmiotu lirycznego, pogodzenie się z losem.

Przerysuj do zeszytu trójkąt, który symbolizuje emocje, jakie towarzyszą podmiotowi lirycznemu.

ZAKOŃCZENIE

Jako podsumowanie lekcji zobacz film przygotowany przez e-szkołę:

<https://www.youtube.com/watch?v=4726a-4FNN4&t=582s>

#1ST TATA - JAN KOCHANOWSKI

